

Legitimation för speciallärare

Om behörighet att undervisa som speciallärare
och som lärare i särskola och specialskola

ISBN: 978-91-7559-253-4

Grafisk produktion: AB Typoform

Omslagsfoto: Lena Granefelt/Johnér Bildbyrå

Foton: s. 8 Elke Welzbacher, s. 11 Thinkstock,
s. 16 Michael McLain, s. 20 IBL Bildbyrå

Förord

Skolverket har i uppdrag att besluta om legitimation för lärare och förskollärare. Legitimationen beskriver vad en lärare och förskollärare är behörig att undervisa i. Vilken utbildning som lärare och förskollärare behöver ha för att bli behöriga för viss undervisning finns att läsa i behörighetsförordningen.¹

Lärare och förskollärare som har en speciallärarexamen kan få flera olika behörigheter utifrån den. Vilka behörigheter som går att få beror delvis på vilken speciallärarexamen läraren eller förskolläraren har, men också på vilken utbildning hon eller han har i övrigt. Bestämmelserna om behörighet utifrån en speciallärarexamen är med andra ord komplicerade.

Förtydliga och förklara reglerna för behörighet

Syftet med den här skriften är att förtydliga vilka behörigheter en speciallärarexamen kan ge i en lärarlegitimation. I skriften besvarar vi bland annat de här frågorna:

- Vilken behörighet kan speciallärare få i legitimationen?
- Vilka specialpedagogiska utbildningar ger behörighet?
- Vilken utbildning behöver en lärare eller förskollärare ha för att bedriva undervisning som avser särskilt stöd?
- Vad krävs för att bli behörig att undervisa som lärare i särskolan?
- Vad krävs för att bli behörig att undervisa som lärare i specialskolan?

Målgrupp

Den här skriften vänder sig i första hand till dig som är speciallärare eller lärare i särskolan eller specialskolan, till rektorer, skolhuvudmän samt studie- och yrkesvägledare vid universitet och högskolor.

Disposition

I de första två avsnitten finns en övergripande genomgång av legitimationshandlingen. Här finns information om vad som krävs för att få legitimation och vilka behörigheter man kan få. Därefter följer information om vilka specialpedagogiska utbildningar som ger behörighet.

I avsnitt tre till fem finns information om vilken utbildning som krävs för att bli behörig att undervisa som speciallärare, som lärare inom särskolan och som lärare i specialskolan.

I avsnitt sex beskriver vi vad som gäller för äldre fritidspedagogutbildningar, med anledning av att det finns särskilda bestämmelser som bara gäller för denna typ av examen.

Avsnitt sju behandlar övergångsbestämmelserna till behörighetsförordningen. Här finns information om vad som krävs för att bli behörig utifrån lång erfarenhet av undervisning.

---

1. Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare.

Sammanfattning

Syftet med den här skriften är att förtydliga vilka behörigheter en speciallärarexamen kan ge i en lärarlegitimation. Vi beskriver också vilken typ av utbildning som lärare och förskollärare behöver ha för att kunna få behörighet att undervisa som speciallärare och som lärare inom särskolan och specialskolan.

- För att kunna få behörighet utifrån en speciallärarexamen behöver läraren eller förskolläraren alltid ha en **behörighetsgivande examen**. Det är en examen som är avsedd för undervisning som förskollärare eller som lärare i fritidshemmet, grundskolan eller gymnasieskolan.
  - Den som har en äldre fritidspedagogutbildning får legitimation som lärare om utbildningen är på högskolenivå.
- Lärare och förskollärare behöver ha en **speciallärarexamen** för att kunna få behörighet att som speciallärare bedriva undervisning som avser särskilt stöd.
- En **specialpedagogexamen** kan jämföras med en speciallärarexamen och ge samma behörigheter som motsvarande speciallärarexamen skulle ge. Utbildningen till specialpedagog ska då vara påbörjad senast höstterminen 2008 och specialpedagogexamen ska vara utfärdad senast den 30 juni 2015.
- Lärare och förskollärare som vill bli behöriga att undervisa i **särskolan** behöver ha en specialisering mot utvecklingsstörning i sin speciallärarexamen, specialpedagogexamen eller behörighetsgivande examen.
  - Lärarens eller förskollärarens övriga utbildning avgör vilka ämnen, årskurser och skolformer inom särskolan som han eller hon får behörighet att undervisa i.
- Lärare som vill bli behöriga att undervisa i **specialskolan** behöver ha en specialisering mot dövhet eller hörselskada, synskada, grav språkstörning eller utvecklingsstörning i sin speciallärarexamen, specialpedagogexamen eller behörighetsgivande examen.
  - Läraren får behörighet att undervisa i motsvarande ämnen och årskurser som i grundskolan.

Innehåll

Speciallärarexamen och legitimation	6
Specialpedagogiska utbildningar som ger behörighet	7
Behörighet att undervisa som speciallärare	8
Behörighet att undervisa i särskolan	11
Behörighet att undervisa i specialskolan	20
Behörighet med äldre fritidspedagogutbildning	22
Särskilda undantag	24
Aktuella bestämmelser	25

Speciallärarexamen och legitimation

En behörighetsgivande examen ger legitimation

Skolverket ger två typer av legitimationshandlingar: förskollärarytlegitimation och lärarlytlegitimation. Om läraren eller förskolläraren har en speciallärarexamen redovisas behörigheterna som följer av den tillsammans med övriga behörigheter i behörighetsförteckningen till en lärarlytlegitimation.

En förutsättning för att få legitimation är att läraren eller förskolläraren har en *behörighetsgivande examen*. Det är en examen som är avsedd för undervisning som förskolläraryt eller som lärare i fritidshem, grundskola eller gymnasieskola. Äldre fritidspedagogutbildningar är också behörighetsgivande under förutsättning att utbildningen är en högskoleutbildning.

För att kunna få behörighet att undervisa utifrån en speciallärarexamen behöver läraren eller förskolläraren därför även ha en behörighetsgivande examen. Skolverket kan inte utfärda legitimation enbart utifrån en speciallärarexamen.

Behörigheter i legitimationen

I legitimationen framgår vilken behörighet att undervisa läraren eller förskolläraren har. Där står det vilka skolformer, årskurser, ämnen och ämnesområden som legitimationen gäller för. Med *ämnen* menas de ämnen som eleverna i respektive skolform ska få undervisning i enligt skollagen. Med *ämnesområden* menas de ämnesområden som enligt skollagen ska finnas i grundsärskolans inriktning träningskola och på gymnasiesärskolans individuella program.

Alla arbetsuppgifter och professioner inom skolväsendet omfattas alltså inte av kravet på legitimation. Specialpedagog eller talpedagog är exempelvis inte behörigheter som går att få på legitimationen. Vissa specialpedagogexamina kan däremot ge samma behörigheter som motsvarande speciallärarexamen skulle ge. Mer information om specialpedagogexamen finns på sidan 7 under rubriken *Undantag från krav på speciallärarexamen*.

Behörigheter utifrån speciallärarexamen

Det finns tre kategorier av behörigheter som en speciallärarexamen kan ge. Beroende på vilken specialisering som speciallärarexamen har kan en eller flera av kategorierna bli aktuella:

- Som speciallärare bedriva undervisning som avser särskilt stöd.
- Undervisa som lärare i ämnen och ämnesområden i särskolan.
- Undervisa som lärare i ämnen i specialskolan.

Specialpedagogiska utbildningar som ger behörighet

Speciallärarexamen

För att kunna bli behörig att undervisa som lärare i särskolan, som lärare i specialskolan eller som speciallärare är huvudregeln att läraren eller förskolläraren ska ha en speciallärarexamen. Specialiseringen i examen avgör vilka behörigheter läraren eller förskolläraren sedan får i legitimationen.

I dagens speciallärarutbildning finns sex specialiseringar: språk-, skriv- och läsutveckling, matematikutveckling, utvecklingsstörning, dövhet eller hörselskada, synskada och grav språkstörning.²

Tidigare utbildades speciallärare vid speciallärarlinjens gren 1, 2 eller 3. De olika utbildningsgrenarna förberedde för olika slag av undervisning. Gren 1 och 3 förberedde bland annat för undervisning av elever med utvecklingsstörning medan gren 2 i regel avsåg undervisning av elever med synskada, dövhet eller hörselskada, eller språkstörningar. Det var även möjligt att läsa gren 1 i en förkortad utbildning om 20 poäng som förberedde för specialundervisning (särskilt stöd).

Undantag från krav på speciallärarexamen

Det finns två undantag från kravet på speciallärarexamen: vissa specialpedagogexamina och vissa behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamina.

SPECIALPEDAGOGEXAMEN

Vissa specialpedagogexamina kan jämföras med en speciallärarexamen och ge motsvarande behörighet. Undantaget gäller om specialpedagogutbildningen är påbörjad senast höstterminen 2008 och examen har utfärdats senast den 30 juni 2015. Precis som med speciallärarexamen är det inriktningen eller specialiseringen i examen som avgör vilka behörigheter som går att få.

Att vissa specialpedagogexamina jämföras med speciallärarexamina beror inte på utbildningens omfattning eller innehåll. Skälet är att det under många år inte var möjligt att utbilda sig till speciallärare vid Sveriges universitet och högskolor. Utbildningen infördes på nytt år 2007. De som utbildade sig till specialpedagoger under den tidsperiod då speciallärarutbildningen inte fanns kan därför få samma behörighet som de med en speciallärarexamen med motsvarande specialisering.

VISSA BEHÖRIGHETSGIVANDE LÄRAR- ELLER FÖRSKOLLÄRAREXAMINA

Genom sin behörighetsgivande examen kan lärare och förskollärare bli behöriga att undervisa i ämnen och ämnesområden i särskolan och i ämnen i specialskolan. Det gäller om examen har en inriktning eller specialisering mot utvecklingsstörning, dövhet eller hörselskada, synskada eller grav språkstörning. Inriktningen eller specialiseringen i examen avgör om läraren blir behörig att undervisa i särskolan eller specialskolan.

Det här undantaget gäller bara för examina som är äldre än dagens förskollärarexamen, grundlärarexamen eller ämneslärarexamen enligt examensordningen.

---

2. Utbildningen leder till en speciallärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) (examensordningen).

Behörighet att undervisa som speciallärare

Att undervisa som speciallärare är detsamma som att bedriva undervisning som avser särskilt stöd. Lärare och förskollärare blir behöriga som speciallärare genom en speciallärarexamen eller en specialpedagogexamen som jämföras med en speciallärarexamen. Utöver detta behöver läraren eller förskolläraren även ha en behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamen.

SPECIALISERINGEN BESTÄMMER BEHÖRIGHETEN I SÄRSKILT STÖD

Specialläraren får behörighet att bedriva sådan undervisning som speciallärarexamen är specialiserad mot. Det betyder att om en speciallärarexamen är specialiserad mot exempelvis matematikutveckling får specialläraren ge särskilt stöd som avser matematikutveckling.

Specialiseringen i examen begränsar däremot inte vilka skolformer som specialläraren blir behörig i. En speciallärare som exempelvis har specialiserat sig mot utvecklingsstörning får ge särskilt stöd i fler skolformer än i särskolan.

BEHÖRIGHET SOM SPECIALLÄRARE GÄLLER I SKOLFORMER OCH ÅRSKURSER

Det går att bli behörig att undervisa som speciallärare i följande skolformer och årskurser:

- förskoleklassen
- grundskolan årskurs 1–3, 4–6, 7–9
- sameskolan årskurs 1–3, 4–6
- specialskolan årskurs 1–3, 4–6, 7–10
- grundsärskolan årskurs 1–3, 4–6, 7–9
- grundsärskolans inriktning träningskola
- gymnasieskolan
- gymnasiesärskolan
- gymnasiesärskolans individuella program.

BEHÖRIGHETSGIVANDE EXAMEN BESTÄMMER SKOLFORMER OCH ÅRSKURSER

En speciallärarexamen avgör inte vilka skolformer och årskurser som specialläraren blir behörig att ge särskilt stöd i. Här är det istället lärarens eller förskollärarens behörighetsgivande examen som styr. Vilken verksamhet den är avsedd för undervisning i bestämmer vilka skolformer och i vilka årskurser som specialläraren blir behörig att ge särskilt stöd i. Exempelvis kan två speciallärare som har läst samma speciallärareutbildning få olika behörigheter som speciallärare om deras lärarutbildningar är inriktade mot olika årskurser i grundskolan.

Tabellen på nästa sida visar vilken behörighet i särskilt stöd som olika examens typer leder till. Om en examen exempelvis ger behörighet att undervisa i förskolan och förskoleklassen blir specialläraren behörig att undervisa som speciallärare i förskoleklassen, träningskolan och gymnasiesärskolans individuella program.

Om examen ger behörighet att undervisa i...	följer behörighet i särskilt stöd i...
Förskolan	Förskoleklassen Träningskolan åk 1–9 Gymnasiesärskolans individuella program
Förskoleklassen	Förskoleklassen
Grundskolan åk 1–3	Grundskolan åk 1–6 Sameskolan åk 1–6 Specialskolan åk 1–6 Grundsärskolan åk 1–9 Träningskolan åk 1–9 Gymnasiesärskolans individuella program
Grundskolan åk 1–6	Grundskolan åk 1–9 Sameskolan åk 1–6 Specialskolan åk 1–10 Grundsärskolan åk 1–9 Träningskolan åk 1–9 Gymnasieskolan Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program
Grundskolan åk 4–6	Grundskolan åk 4–9 Sameskolan åk 4–6 Specialskolan åk 4–10 Grundsärskolan åk 4–9 Träningskolan Gymnasieskolan Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program
Grundskolan åk 4–9	Grundskolan åk 4–9 Sameskolan åk 4–6 Specialskolan åk 4–10 Grundsärskolan åk 4–9 Träningskolan åk 1–9 Gymnasieskolan Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program
Grundskolan åk 7–9	Grundskolan åk 7–9 Specialskolan åk 7–10 Gymnasieskolan Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program
Gymnasieskolan	Gymnasieskolan Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program

Behörighet att undervisa i särskolan

En förutsättning för att få behörighet att undervisa i särskolan³ är att läraren eller förskolläraren har en inriktning eller specialisering mot *utvecklingsstörning* i sin speciallärarexamen, specialpedagogexamen, förskollärary- eller lärarexamen.

Utöver det behöver läraren även ha en viss typ av lärarexamen. Det är nämligen den som avgör vilka skolformer inom särskolan, vilka årskurser och i vilka ämnen och ämnesområden som läraren blir behörig att undervisa i. Vilken typ av lärarexamen som behövs för att bli behörig beskrivs på de kommande sidorna uppdelat per skolform.

---

3. I ämnen och ämnesområden i grundsärskolan, i andra ämnen än yrkesämnen och ämnesområden i gymnasiesärskolan samt motsvarande inom särskild utbildning för vuxna.

Grundsärskolan

LÄRAREXAMEN FÖR GRUNDSÄRSKOLANS ÅRSKURS 1–6

Läraren behöver ha en lärarexamen avsedd för undervisning i minst en av grundskolans årskurser 1–3 för att bli behörig att undervisa i ämnen i grundsärskolans årskurs 1–6. Exempel på sådana utbildningar är grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3, lågstadielärarexamen och lärarexamen med inriktning mot grundskolans tidigare år.

Läraren blir behörig att undervisa i de ämnen som hon eller han har utbildning för. En ämnesbehörighet i grundskolans årskurs 1–3 leder alltså till motsvarande behörighet i grundsärskolans årskurs 1–6. Läraren kan också bli behörig att undervisa i fler ämnen än de som ingår i hennes eller hans examen. Då krävs att läraren har kompletterande ämnesstudier som uppfyller poängkravet för ämnet i grundskolans årskurs 1–3. Mer information om vilka poänggränser som gäller för respektive ämne finns att läsa på Skolverkets webbplats.

LÄRAREXAMEN FÖR GRUNDSÄRSKOLANS ÅRSKURS 7–9

Läraren behöver ha en lärarexamen avsedd för undervisning i minst en av grundskolans årskurser 4–6 för att bli behörig att undervisa i ämnen i grundsärskolans årskurs 7–9. Exempel på sådana utbildningar är grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6, mellanstadielärarexamen och grundskollärarexamen med inriktning mot årskurs 4–9.

Läraren blir behörig att undervisa i de ämnen som hon eller han har utbildning för. En ämnesbehörighet i grundskolans årskurs 4–6 leder alltså till motsvarande behörighet i grundsärskolans årskurs 7–9. Om läraren vill bli behörig att undervisa i fler ämnen än de som ingår i hennes eller hans examen ska studierna uppfylla poängkravet för ämnet i grundskolans årskurs 4–6. Mer information om vilka poänggränser som gäller för respektive ämne finns att läsa på Skolverkets webbplats.

SÄRSKILDA REGLER FÖR PRAKTISK-ESTETISKA ÄMNEN

Särskilda behörighetsregler finns för ämnena bild, idrott och hälsa, musik, hem- och konsumentkunskap och slöjd. Även lärare som inte har en lärarexamen avsedd för undervisning i grundskolans årskurs 1–3 eller 4–6 kan bli behöriga att undervisa i dessa ämnen i grundsärskolan. Det gäller bland annat för lärare med grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem och ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 eller gymnasieskolan.

Tabellen nedan visar vilken lärarexamen läraren behöver ha för att kunna få behörighet att undervisa i grundsärskolans årskurs 1–6 respektive 7–9.

Lärarexamen avsedd för undervisning i...	ger behörighet att undervisa i... (Observera att behörigheten även bestäms av vilka ämnesstudier utbildningen omfattar)
Grundskolans årskurs 1–3	Grundsärskolans årskurs 1–6
Grundskolans årskurs 1–6	Grundsärskolans årskurs 1–9
Grundskolans årskurs 4–6	Grundsärskolans årskurs 7–9
Grundskolans årskurs 4–6 I ett eller flera av ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd	Grundsärskolans årskurs 1–9 i det ämnet/de ämnena
Grundskolans årskurs 7–9 I ett eller flera av ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd	Grundsärskolans årskurs 1–9 i det ämnet/de ämnena
Gymnasieskolan I ett eller flera av ämnena bild, idrott och hälsa, musik	Grundsärskolans årskurs 1–9 i det ämnet/de ämnena

BEHÖRIGHET I MOTSVARANDE ÄMNEN SOM GRUNDSKOLAN

Läraren blir behörig att undervisa i motsvarande ämnen som i grundskolan. De flesta av grundskolans ämnen har motsvarigheter i grundsärskolan, till exempel bild, svenska, matematik och teknik. Men det finns också några undantag:

- Moderna språk och teckenspråk finns inte som undervisningsämnen.
- Eleverna får undervisning i ämnet *naturorienterande ämnen* istället för de enskilda ämnena biologi, fysik och kemi. Lärarens utbildning ska därför omfatta alla tre ämnena för att hon eller han ska få behörighet att undervisa i ämnet.
- Eleverna får undervisning i ämnet *samhällsorienterande ämnen* istället för de enskilda ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Lärarens utbildning ska därför omfatta alla fyra ämnena för att hon eller han ska få behörighet att undervisa i ämnet.

Tabellen nedan visar vilka av grundskolans ämnen som motsvarar grundsärskolans ämnen.

Grundskolans ämne...	... motsvarar grundsärskolans ämne
Bild	Bild
Biologi	–
Engelska	Engelska
Fysik	–
Geografi	–
Hem- och konsumentkunskap	Hem- och konsumentkunskap
Historia	–
Idrott och hälsa	Idrott och hälsa
Kemi	–
Matematik	Matematik
Moderna språk	–
Modersmål	Modersmål
Musik	Musik
Religiönskunskap	–
Samhällskunskap	–
Slöjd	Slöjd
Svenska	Svenska
Svenska som andraspråk	Svenska som andraspråk
Teckenspråk för hörande	–
Teknik	Teknik
Biologi, fysik och kemi	Naturorienterande ämnen
Geografi, historia, religiönskunskap och samhällskunskap	Samhällsorienterande ämnen

Tränings skolans ämnesområden

I tränings skolan får eleverna helt eller delvis undervisning i ämnesområden. Ett ämnesområde är en gruppering av olika ämnen och ersätter undervisning i ämnen. Det finns fem ämnesområden i tränings skolan: estetisk verksamhet, kommunikation, motorik, vardagsaktiviteter och verklighetsuppfattning. Vilka ämnen som ingår i respektive ämnesområde visas nedan. Estetisk verksamhet är exempelvis en gruppering av ämnena bild, slöjd och musik.

Ämnesområdet...	... är en gruppering av grundskolans ämnen
Estetisk verksamhet	Bild, musik, slöjd
Kommunikation	Svenska, svenska som andraspråk, modersmål
Motorik	Idrott och hälsa
Vardagsaktiviteter	Hem- och konsumentkunskap, samhällsorienterande ämnen
Verklighetsuppfattning	Matematik, naturorienterande ämnen, teknik

Det går att bli behörig att undervisa i tränings skolan på två sätt. Ett sätt gäller för lärare och ett annat för förskollärare.

LÄRARE BLIR BEHÖRIGA GENOM GRUNDSÄRSKOLANS ÄMNEN

Alla lärare som blir behöriga att undervisa i ett ämne i grundskolan blir också behöriga att undervisa i det ämnesområde som ämnet ingår i. Det räcker att läraren är behörig att undervisa i ett av ämnena för att även bli behörig att undervisa i det tillhörande ämnesområdet. Exempelvis får en lärare behörighet att undervisa i ämnesområdet verklighetsuppfattning om han eller hon får behörighet att undervisa i ämnet matematik i grundskolan.

BEHÖRIGHET FÖR FÖRSKOLLÄRARE

Förskollärare får behörighet att undervisa i tränings skolans samtliga ämnesområden. Det gäller oavsett vilka ämnen eller kurser som ingår i förskollärexamen.

Gymnasiesärskolan

LÄRAREXAMEN FÖR YRKESÄMNER I GYMNASIESÄRSKOLAN

Det krävs ingen speciallärarexamen för att bli behörig att undervisa i yrkesämnena i gymnasiesärskolan. Istället ska läraren vara behörig att undervisa i motsvarande yrkesämne i gymnasieskolan. Detta kräver i sin tur att läraren har en examen som är avsedd för undervisning i ett yrkesämne, eller att läraren har yrkeskunskaper som är relevanta för ämnet.

LÄRAREXAMEN FÖR ANDRA ÄMNER ÄN YRKESÄMNER

En lärare som är behörig att undervisa i ett ämne grundskolans årskurs 7–9 är också behörig att undervisa i ämnet i gymnasiesärskolan. Det innebär i förlängningen att läraren behöver ha en lärarexamen som är avsedd för undervisning i minst en av grundskolans årskurser 4–6, se ovan för exempel på sådana utbildningar. För att en lärare ska vara behörig att undervisa i gymnasiesärskolan behöver två krav uppfyllas:

Lärarexamen avsedd för undervisning i minst en av grundskolans årskurser 4–6

Behörighet att undervisa i grundskolans årskurs 7–9

Behörighet att undervisa i gymnasiesärskolan

BEHÖRIGHET I MOTSVARANDE ÄMNINGEN SOM I GRUNDSÄRSKOLAN

Läraren blir behörig att undervisa i motsvarande ämnen som i grundskolans årskurs 7–9. Exempelvis är en lärare behörig att undervisa i ämnet svenska i gymnasieskolan om läraren är behörig i ämnet svenska i grundskolans årskurs 7–9. De flesta av grundskolans ämnen har motsvarigheter i gymnasieskolan. Men även här finns undantag:

- Slöjd och teknik inte undervisningsämnen.
- Ämnet *naturkunskap* motsvarar grundskolans ämne naturorienterande ämnen. Läraren behöver med andra ord ha utbildning i alla tre naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, för att kunna få behörighet att undervisa i ämnet naturkunskap i gymnasieskolan.
- Ämnena *geografi*, *historia*, *religionskunskap* och *samhällskunskap* motsvarar grundskolans ämne samhällsorienterande ämnen. Läraren behöver därför ha utbildning i alla fyra samhällsorienterande ämnen för att få behörighet. Det är alltså inte möjligt att bli behörig i enstaka samhällsorienterande ämnen i gymnasieskolan.

Tabellen nedan visar vilka ämnen i grundskolan som motsvarar ämnen i gymnasieskolan.

Grundskolans ämne...	... motsvarar gymnasieskolan ämne
Bild	Bild och estetisk verksamhet
Engelska	Engelska
Hem- och konsumentkunskap	Hem- och konsumentkunskap
Idrott och hälsa	Idrott och hälsa
Matematik	Matematik
Modersmål	Modersmål
Musik	Musik och estetisk verksamhet
Naturorienterande ämnen	Naturkunskap
Samhällsorienterande ämnen	Geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap
Slöjd	–
Svenska	Svenska
Svenska som andraspråk	Svenska som andraspråk
Teknik	–

I gymnasieskolan finns också ämnen som inte har någon motsvarighet i grundskolan. Det är ämnena digitalt skapande, estetisk kommunikation, eurytmi, fotografisk bild, konst och kultur, medieproduktion samt moderna språk. En lärare blir behörig i dessa ämnen genom att ha relevant kompetens för ämnet.

ÄVEN ÄMNESLÄRARE KAN BLI BEHÖRIGA

En lärare som har en ämneslärarexamen kan bli behörig att undervisa i gymnasiesärskolan i ämnena bild, idrott och hälsa, musik samt hem- och konsumentkunskap om ämnet ingår i lärarens examen. Det går även att komplettera med 30 högskolepoäng i ett av ämnena eller 15 högskolepoäng i två av ämnena för att få behörighet.

En ämneslärare med en examen som är avsedd för undervisning i ämnena dans eller teater blir genom sin examen behörig att undervisa i ämnena i gymnasiesärskolan. Övriga lärare kan bli behöriga genom kompletterande ämnesstudier om minst 30 högskolepoäng i dans eller teater.

Gymnasiesärskolans individuella program

På individuella programmet får eleverna helt eller delvis undervisning i ämnesområden, det vill säga grupperingar av ämnen. Till skillnad från i träningskolan finns det sex ämnesområden på individuella programmet och de motsvarar i huvudsak varandra. Ämnesområdena är estetisk verksamhet, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, individ och samhälle, natur och miljö samt språk och kommunikation.

BEHÖRIGHET GENOM ETT ÄMNE ELLER ÄMNESOMRÅDE I GRUNDSÄRSKOLAN

I träningskolan finns det två olika sätt att bli behörig att undervisa i ämnesområden, beroende på om den som ska undervisa har en lärarexamen eller förskollärarexamen. På gymnasiesärskolans individuella program finns det däremot *ett* sätt som gäller för både lärare och förskollärare. Lärarens eller förskollärarens utbildning ska ge behörighet att undervisa i ett ämne eller ett ämnesområde i grundsärskolan som motsvarar ett ämnesområde på gymnasiesärskolans individuella program. En lärare eller förskollärare som exempelvis vill bli behörig att undervisa i språk och kommunikation i gymnasiesärskolan behöver vara behörig i grundsärskolan i det ämne eller ämnesområde som närmast motsvarar språk och kommunikation.

ÄMNESOMRÅDEN SOM MOTSVARAR GRUNDSÄRSKOLANS ÄMNEN

En lärare som är behörig att undervisa i ett ämne i grundsärskolan blir också behörig att undervisa i motsvarande ämnesområde på individuella programmet. Vilka av grundsärskolans ämnen som motsvarar ämnesområden visas i tabellen nedan. Exempelvis är en lärare med behörighet i ämnet matematik i grundsärskolan också behörig att undervisa i ämnesområdet natur och miljö på gymnasiesärskolans individuella program.

Gymnasiesärskolans ämnesområde...	... motsvarar grundsärskolans ämne
Estetisk verksamhet	Bild, musik <i>eller</i> slöjd
Hem- och konsumentkunskap	Hem- och konsumentkunskap
Idrott och hälsa	Idrott och hälsa
Individ och samhälle	Samhällsorienterande ämnen
Natur och miljö	Matematik, naturorienterande ämnen <i>eller</i> teknik
Språk och kommunikation	Svenska, svenska som andraspråk <i>eller</i> modersmål

ÄMNESOMRÅDEN SOM MOTSVARAR TRÄNINGSSKOLANS ÄMNESOMRÅDEN

En förskollärare blir behörig att undervisa i de ämnesområden som motsvarar ämnesområdena i träningskolan. Vilka ämnesområden som motsvarar varandra visas i tabellen nedan. Exempelvis är en förskollärare med behörighet i ämnesområdet kommunikation i träningskolan också behörig att undervisa i ämnesområdet språk och kommunikation på gymnasiesärskolans individuella program.

Gymnasiesärskolans ämnesområde...	... motsvarar träningskolas ämnesområde
Estetisk verksamhet	Estetisk verksamhet
Hem- och konsumentkunskap	Saknar direkt motsvarighet i ett ämnesområde*
Idrott och hälsa	Motorik
Individ och samhälle	Saknar direkt motsvarighet i ett ämnesområde**
Natur och miljö	Verklighetsuppfattning
Språk och kommunikation	Kommunikation

* Skolverket bedömer att ämnesområdet närmast motsvarar ämnet hem- och konsumentkunskap i grundsärskolan.

** Skolverket bedömer att ämnesområdet närmast motsvarar ämnet samhällsorienterande ämnen i grundsärskolan.

Särskild utbildning för vuxna

En lärare är behörig att undervisa i motsvarande ämne och på motsvarande nivå som i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan. Särskild utbildning för vuxna finns på tre nivåer:

- Grundläggande nivå som motsvarar träningskolan.
- Grundläggande nivå som motsvarar grundsärskolan.
- Gymnasial nivå.

Behörighet att undervisa i specialskolan

En lärare behöver ha en specialisering mot *dövhet eller hörselskada, synskada, grav språkstörning* eller *utvecklingsstörning* i sin speciallärarexamen, specialpedagogexamen eller lärarexamen för att bli behörig att undervisa i specialskolan. Utöver det behöver läraren genom sin övriga utbildning vara behörig att undervisa i grundskolan. Utbildningen i specialskolan ska i så stor utsträckning som möjligt motsvara utbildningen i grundskolan. Läraren behöver därför antingen ha en examen som är avsedd för arbete i grundskolan eller bli behörig att undervisa i grundskolan genom annan utbildning. Läraren får behörighet att undervisa elever med den funktionsnedsättning som lärarens examen avser.

BEHÖRIGHET I MOTSVARANDE ÄMNER OCH ÅRSKURSER SOM GRUNDSKOLAN

Lärare blir behöriga att undervisa i motsvarande årskurser och i motsvarande ämnen som i grundskolan. Specialskolan har tio årskurser, att jämföra med grundskolans nio. Grundskolans årskurs 1–3, 4–6 och 7–9 motsvaras av specialskolans årskurs 1–4, 5–7 och 8–10. En lärare som blir behörig att undervisa i ett ämne i grundskolans årskurs 1–6 blir alltså också behörig att undervisa i ämnet i specialskolans årskurs 1–7.

Ämnena i specialskolan är de samma som i grundskolan med undantag för ämnet rörelse och drama. Rörelse och drama ersätter ämnet musik för elever med dövhet eller hörselskada. För att bli behörig att undervisa i ämnet krävs för det första att lärarens speciallärarexamen är specialiserad mot dövhet eller hörselskada alternativt utvecklingsstörning. Utöver det krävs att lärarens lärarexamen är avsedd för undervisning i ämnet, eller att läraren har ämnesstudier om 45 högskolepoäng i ämnet. 45 högskolepoäng i rörelse och drama motsvaras av 30 högskolepoäng i pedagogiskt drama och 15 högskolepoäng i musik eller rytmik.

UNDERVISNING I SPECIALSKOLAN ENLIGT KURSPLANER FÖR GRUNDSÄRSKOLAN

Elever i specialskolan som har en utvecklingsstörning och ytterligare funktionsnedsättningar kan få undervisning enligt kursplanerna för grundsärskolans ämnen och ämnesområden. Det är inte möjligt att få behörighet i sin legitimation att undervisa i specialskolan enligt grundsärskolans kursplaner. Anledningen är att en lärare i specialskolan bara kan få behörighet i de ämnen som undervisningen i specialskolan ska omfatta enligt skollagen. En lärare anses däremot generellt behörig att undervisa elever i specialskolan enligt kursplanen för ett eller flera av grundsärskolans ämnen eller ämnesområden om lärarens legitimation visar att hon eller han:

1. Är behörig att undervisa elever med utvecklingsstörning och annan aktuell funktionsnedsättning.
2. Är behörig att undervisa i specialskolan i de årskurser och i det ämne som har ersatts med undervisning enligt grundsärskolans kursplan.

Exempelvis kan en elev i specialskolan få undervisning enligt grundsärskolans kursplaner för samhällsorienterande ämnen eller för vardagsaktiviteter istället för grundskolans kursplaner för geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Läraren ska då vara behörig att undervisa elever i specialskolan som har en utvecklingsstörning och annan aktuell funktionsnedsättning. Utöver det ska läraren vara behörig att undervisa i ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap i specialskolan.

Behörighet med äldre fritidspedagogutbildning

Fritidspedagoger som har en äldre högskoleutbildning med inriktning mot arbete enbart i fritidshem får lärarlegitimation med behörighet att undervisa i skolväsendet.

FRITIDSPEDAGOGER FÅR UNDERVISA I SÄRSKOLAN OCH SPECIALSKOLAN

För att en fritidspedagog ska bli behörig att undervisa i särskolan ska hon eller han ha en speciallärarexamen eller specialpedagogexamen med specialisering mot *utvecklingsstörning*. Den ska vara specialiserad mot *dövhets eller hörselskada, synskada, grav språkstörning* eller *utvecklingsstörning* för att hon eller han ska bli behörig att undervisa i specialskolan.

Fritidspedagoger får behörighet att undervisa i ämnen och ämnesområden i särskolan och specialskolan på samma sätt som övriga lärare. Det är fritidspedagogens utbildning och behörighet i grundskolan som avgör vilka ämnen och ämnesområden, årskurser och skolformer som han eller hon blir behörig att undervisa i. Läs mer om behörighetskraven för respektive skolform under styckena *Behörighet att undervisa i särskolan* på sidan 11 och *Behörighet att undervisa i specialskolan* på sidan 22.

Fritidspedagoger kan även komplettera sin behörighet med fler ämnen än de som ingår i examen. Då krävs att högskoleutbildningen är fullgjord före den 1 december 2013 och att utbildningen omfattar det lägsta antal poäng som har krävts för ämnet i en äldre lärarutbildning. Mer information om dessa poänggränser finns på Skolverkets webbplats.

FRITIDSPEDAGOGER KAN INTE BLI BEHÖRIGA SOM SPECIALLÄRARE

De särskilda bestämmelserna som gäller för fritidspedagoger ger inte behörighet att bedriva undervisning som avser särskilt stöd. För att bli behörig att undervisa som speciallärare krävs en behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamen, se stycket *Behörighet att undervisa som speciallärare* på sidan 9.

Tabellen nedan visar vilka behörigheter som är aktuella för fritidspedagoger med en speciallärarexamen eller specialpedagogexamen.

Om fritidspedagogexamen ger behörighet att undervisa i...	... och speciallärarexamen eller specialpedagogexamen är specialiserad mot...	... följer behörighet i följande skolformer... (Observera att behörigheten även bestäms av vilka ämnesstudier som utbildningen omfattar)
Grundskolan åk 1–3	Utvecklingsstörning	Grundsärskolan åk 1–6 Träningskolan åk 1–9 Gymnasiesärskolans individuella program Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå motsvarande träningskolan Specialskolan åk 1–4
Grundskolan åk 1–6	Utvecklingsstörning	Grundsärskolan åk 1–9 Träningskolan åk 1–9 Gymnasiesärskolan Gymnasiesärskolans individuella program Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå motsvarande träningskolan Särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå Specialskolan åk 1–7
Grundskolan åk 1–3	Dövhet eller hörselskada, synskada eller grav språkstörning	Specialskolan åk 1–4
Grundskolan åk 1–6	Dövhet eller hörselskada, synskada eller grav språkstörning	Specialskolan åk 1–7
Grundskolans åk 1–3 eller 1–6	Övrig eller ingen inriktning	–

Särskilda undantag

Avsnitten ovan beskriver behörighetsförordningens ordinarie bestämmelser och behörighetskrav. Men det finns även särskilda undantag från dessa, så kallade övergångsbestämmelser. Syftet med övergångsbestämmelserna är att ge fler möjligheter för lärare och förskollärare som länge har varit verksamma i skolväsendet att få behörighet.

LÅNG ERFARENHET AV UNDERVISNING

Det är möjligt att bli behörig att undervisa i förskolan samt i ämnen och ämnesområden utifrån sin erfarenhet. En lärare, förskollärare eller fritidspedagog som har lång erfarenhet av att undervisa i ett ämne eller ämnesområde i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna eller specialskolan kan bli behörig att undervisa i det ämnet eller ämnesområdet. Det är däremot inte möjligt att bli behörig att bedriva undervisning som avser särskilt stöd på detta sätt.

Läraren ska bland annat ha undervisat i ämnet i ett visst antal läsår före den 1 juli 2015. För lärare födda före den 1 juli 1958 gäller minst fyra års erfarenhet av undervisning i ämnet eller ämnesområdet. För övriga lärare gäller erfarenhet av undervisning i minst åtta läsår. Undervisningen ska ha bedrivits under de senaste 15 åren från det att ansökan kommer in till Skolverket.

Läraren får behörighet att undervisa i det ämne eller ämnesområde, i den skolform och i de årskurser som undervisningen har avsett. Om en lärare, född den 1 juli 1958 eller senare, vill bli behörig i ämnet svenska i grundsärskolans årskurs 4–9 behöver hon eller han alltså ha undervisat i ämnet svenska i grundsärskolans årskurs 4–9 i minst åtta läsår de senaste 15 åren och före den 1 juli 2015.

SPECIALLÄRARE SOM SAKNAR EN BEHÖRIGHETSGIVANDE EXAMEN

Speciallärare och specialpedagoger som har en examen som är specialiserad mot utvecklingsstörning får bedriva viss undervisning i grundsärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan även om de inte har en behörighetsgivande examen och inte kan få legitimation. Dessa speciallärare och specialpedagoger får bedriva undervisning, sätta betyg och anställas utan tidsbegränsning i:

- Grundsärskolans inriktning träningskola.
- Särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå motsvarande träningskolan.
- Specialskolan, om undervisningen motsvarar grundsärskolans inriktning träningskola.

Aktuella bestämmelser

LAGAR

Skollag (2010:800)

2 kap. 16 § om krav på en behörighetsgivande examen

FÖRORDNINGAR

Förordning (2011:326) om behörighet om legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen)

Legitimation för speciallärare

4 kap. 10 § om vilka behörigheter som legitimationshandlingen kan visa

Specialpedagogexamen

1 kap. 5 §

Behörighet att undervisa som speciallärare

2 kap. 36–43 §§

Behörighet att undervisa i särskolan

2 kap. 11–16 §§ om behörighet att undervisa i grundsärskolan

2 kap. 27–30 §§ om behörighet att undervisa i gymnasiesärskolan

2 kap. 32 § om behörighet att undervisa inom särskild utbildning för vuxna

Behörighet att undervisa i specialskolan

2 kap. 17–17 c §§

Behörighet med äldre fritidspedagogutbildning

2 kap. 50–53 §§ om fritidspedagogers behörighet att undervisa i skolväsendet

Särskilda undantag

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till behörighetsförordningen punkten 9 och 10

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till behörighetsförordningen punkten 18

Skolverket

www.skolverket.se